

Handläggning av patienter som söker vård efter incident med risk för blodsmitta

Hitta i dokumentet

[Syfte](#)[Definition](#)[Omedelbara åtgärder vid kontakt med kroppsvätskor](#)[Fortsatta åtgärder \(inom 24 timmar\)](#)[Handläggning av exponerad om index/möjlig smittkälla är okänt](#)[Provtagningsremiss](#)[Inlämning av prov](#)[Vid positivt provsvar](#)[Vid upptäckt av tidigare okänd blodsmitta hos index/möjlig smittkälla](#)[Provtagningsanvisningar vid analys vid](#)[Mikrobiologen Hallands sjukhus](#)[Vid negativa provsvar hos index](#)[Rapportera incidenten](#)[Arkivering av provsvar](#)[Uppdaterat från föregående version](#)[Bilaga 1. Exempel på pappersremisser vid stickskadeincident.](#)

Observera att det finns en separat rutin, [Stick- och skärskador](#), som skall användas vid handläggning av stickskada som drabbat medarbetare i Region Halland under arbetstid.

Syfte

Tydliggöra handläggning av patienter som söker vård efter incident med risk för blodsmitta.

Definition

Exponerad – den som kommit i kontakt med kroppsvätskor från index genom stick-/skärskada eller fått kroppsvätskor på synliga sår, eksem eller slemhinna inklusive ögon.

Index – den möjliga smittkällan vars kroppsvätskor den exponerade kommit i kontakt med och som därmed riskerar att sprida smitta.

Omedelbara åtgärder vid kontakt med kroppsvätskor

Vid stänk av blod eller kroppsvätskor på intakt hud krävs ingen vidare åtgärd än tvätt med tvål och vatten.

Vid stick-/skärskada eller stänk av kroppsvätskor på hud med synliga sår eller eksem eller på slemhinna, inklusive ögon: omedelbar tvätt enligt nedan samt uppföljning med provtagning. Kontakt med saliv innebär en risk för överföring av blodsmitta enbart om den är blodtillblandad.

- **Vid stick/skärskada eller stänk på hud:** Skölj rikligt med vatten. Desinficera med 70 % sprit. Använd vad som är snabbast tillgängligt: Handsprit eller Klorhexidinsprit.
- **Vid stänk i mun eller ögon:** Skölj med rikliga mängder vatten eller isoton koksaltlösning, ta därefter ut eventuella kontaktlinser och skölj igen (ögonduch ska finnas på varje riskarbetsplats).

Vid **känd blodsmitta** (hiv, hepatit B, hepatit C) hos index/möjlig smittkälla tas **omedelbar kontakt med infektionsbakjour** som nås via Hallands sjukhusväxel: 035-13 10 00. Detta gäller även vid stark misstanke om blodsmitta.

Exponerad uppmanas att samma dag eller senast nästa dag ta kontakt med sin vårdcentral för provtagning och eventuell vaccination. Har stickskadeincidenten inträffat under arbetstid kontaktas i första hand arbetsgivarens/skolans upphandlade företagshälsovård (om sådan finns), detta bör isåfall anges på provtagningsremissen.

Fortsatta åtgärder (inom 24 timmar)

Provtagning av exponerad: Blodprov tas för hepatit B, hepatit C samt hiv.

Första provet är viktigt främst ur försäkringssynpunkt för att visa att den exponerade inte redan är infekterad av blodsmitta vid skadetillfället. Uppföljande prover syftar till att klarlägga om smittöverföring skett och säkerställa att medicinskt omhändertagande inte fördröjs för den exponerade.

Vaccination av exponerad: Hepatit B vaccination

Vid behov av postexpositionsprofylax rekommenderas snabbvaccination. Personer som har tagit tre doser vaccin mot hepatit B tidigare och där skyddande titer (> 10 IU/L) har påvisats de senaste tio åren kan avstå vaccination. Utan påvisad skyddande titer rekommenderas att en vaccindos ges så snart som möjligt efter exposition, helst inom 24 timmar. Ytterligare doser eller immunoglobulin kan bli aktuellt beroende på exponerads vaccinationsstatus och smittsamhetsbedömning av index, se [Terapirekommendationer Halland, kapitel Vacciner](#).

Provtagning av index (kräver index godkännande)

- Om index är känd är **omgående provtagning från hen** angeläget för att kunna avskrivna smittöverföring så fort som möjligt.
- Provtagning sker på index listade vårdcentral.
- Om index har känd blodsmitta är personen skyldig enligt Smittskyddslagen att uppge detta vid skada.
- Vid känd eller stark misstanke om hepatit C, till exempel vid intravenöst missbruk, tas även prov HCV-RNA, se [provtagningsanvisningar](#).

Handläggning av exponerad om index/möjlig smittkälla är okänt

Provtagning vid okänt index

Om index är okänt eller vägrar provtagning bör exponerad provtas direkt, efter 2 månader och efter 6 månader.

Vaccination vid okänt index

Personer som har tagit tre doser vaccin mot hepatit B tidigare och där skyddande titer (> 10 IU/L) har påvisats de senaste tio åren kan avstå vaccination. Utan påvisad skyddande titer rekommenderas att en vaccindos ges så snart som möjligt efter exposition, helst inom 24 timmar. Ytterligare doser, enligt snabbvaccinationsschema, kan bli aktuellt beroende på exponerads vaccinationsstatus, se [Terapirekommendationer Halland, kapitel Vacciner](#).

Provtagningsremiss

Pappersremiss ska alltid användas oavsett om index är känd eller inte. Om index är känd är det viktigt att proverna kan kopplas till varandra efter analys för att den fortsatta handläggningen skall bli korrekt. Remisserna till laboratoriet (klinisk mikrobiologi) behöver skrivas på ett specifikt sätt för att säkerställa koppling mellan index och exponerad men samtidigt fortsatt upprätthålla sekretess. Se [provtagningsanvisningar](#) nedan. **Inga uppgifter från index får framgå i exponerads journal/digital laboratoriehistorik eller tvärtom.** Pappersremiss ska användas för att vissa uppgifter (gällande den andre personen som varit inblandad i incidenten) ska kunna strykas innan arkivering. Ange namn på eventuell företagshälsovård (för exponerad) som ska följa upp provsvar på remissen.

Inlämning av prov

Prov på index och patient behöver vara på laboratoriet inom 24 timmar efter skadetillfället för att eventuella åtgärder (utöver vaccination mot hepatit B) ska kunna påbörjas inom 48 timmar om detta blir nödvändigt.

Vid positivt provsvar

Mikrobiologen ringer alltid ut positiva provsvar avseende hepatit b och hiv till infektionsbakjour som en säkerhetsåtgärd. Vid positiv hepatit c meddelas infektionsbakjouren enbart om det är en nyupptäckt smitta.

Vid upptäckt av tidigare okänd blodsmitta hos index/möjlig smittkälla

Mikrobiologen ringer ut positiva provsvar enligt ovan till infektionsbakjouren som ansvarar för att exponerad patient och index handläggs skyndsamt.

Vid fynd av **hepatit B** hos index: om den exponerade sedan tidigare är ofullständigt vaccinerad ska vaccination ske enligt ovan som postexpositionsprofylax. Infektionsbakjour tar ställning till om eventuell immunoglobulinbehandling ska ges.

Vid fynd av **hiv** hos index: infektionsbakjour tar ställning till postexpositionsprofylax och fortsatt handläggning.

Vid fynd av **hepatit C** hos index: bör provtagningen kompletteras med HCV-RNA för att avgöra om infektionen är smittsam. Om ytterligare provtagning av index ej är möjligt följs den exponerade som om index vore okänt med uppföljande provtagning (se [Handläggning av exponerad om index/möjlig smittkälla är okänt](#)). Profylax är ej aktuellt oavsett smittsamhet hos index.

I de fall då index' upptäcks vara bärare av en blodsmitta, som inte tidigare är känd, är det läkaren som står som provtagande läkare som ansvarar för att informera index, anmäla enligt smittskyddslagen, samt remittera index till infektionskliniken för uppföljning.

Läkare på remitterande vårdenhet ansvarar för att fortsatt uppföljning sker av exponerad.

Provtagningsanvisningar vid analys vid Mikrobiologen Hallands sjukhus

	Index/möjlig smittkälla (provtagning efter godkännande)	Exponerad (den som kommit i kontakt med index' blod eller kroppsvätskor)
Provrör	Märk rören med STICKSKADA, samt namn och personnummer.	Märk rören med STICKSKADA, samt namn och personnummer.
Remiss	Pappersremiss Mikrobiologi används av sekretesskäl.	Pappersremiss Mikrobiologi används av sekretesskäl.
Analys	Index Stickskada: - HBsAg, anti-HCV och anti-HIV (1 provrör) - Om känd eller stark misstanke om hepatit C ta även: PCR – test HCV-RNA (1 provrör)	Exponerad Stickskada: HBsAg, anti-HCV, anti-HIV och anti-HBs (1 provrör)
Personuppgifter på remiss	Index namn och personnummer. Kan sekretessmarkeras om index begär att vara anonym; ange födelseår och de fyra sista siffrorna, samt initialer, ex: 1988xxxx4444MM	Exponerads namn och personnummer.
Remitterande vårdenhet	Den vårdgivare dit index vänder sig. Ange även telefonnummer direkt till enheten (ej TeleQ).	Den vårdgivare dit exponerad vänder sig. Ange även telefonnummer direkt till enheten (ej TeleQ)
Remitterande läkare	Läkare på remitterande vårdenhet.	Läkare på remitterande vårdenhet.
Kliniska data på remissen	"Stickskada smittkälla". Notera även exponerads namn, personnummer och ev. arbetsplats. Det ska tydligt framgå vem som är exponerad och vem som är index/smittkälla.	"Stickskada exponerad". Datum, klockslag, ev. arbetsplats och exponerads telefonnummer där hen kan nås inom 24 timmar. Notera även index' namn och personnummer. Det ska tydligt framgå vem som är exponerad och vem som är index/smittkälla.

		OBS! Vid positivt svar är det viktigt att patienten kan nå inom 24 timmar!
--	--	---

Vid negativa provsvar hos index

Om prov som tagits på index inte visar på blodsmitta behövs ingen ytterligare uppföljning. Undantaget är om stark misstanke finns om nysmitta hos index, till exempel vid pågående intravenöst missbruk eller prostitution, då bör uppföljande prover ändå tas på exponerad efter 2 och 6 månader.

Negativa provsvar skickas till remitterande enhet som papperssvar.

Rapportera incidenten

Uppmana patienten att rapportera incidenten till sin chef om incidenten inträffat under arbetstid. Chefen bör meddela företagshälsovård om att skada skett. Tillbudsanmälan på arbetsplatsen bör göras och/eller anmälan till försäkringsbolag.

Arkivering av provsvar

Eftersom personuppgifter från både exponerad och index efter analys kan finnas på samma analys svar ska detta arkiveras så att sekretess upprätthålls. Stryk noggrant över det namn och personnummer som inte gäller för den aktuella individen. Alla remissvar från mikrobiologen i Halmstad har ett unikt labbnummer så det fullständiga svaret går alltid att hitta via mikrobiologens datasystem. Provsvar arkiveras utifrån gällande rutiner på remitterande enhet.

Uppdaterat från föregående version

Ny rutin baserad på tidigare anvisning från Smittskyddsläkaren.

Bilaga 1. Exempel på pappersremisser vid stickskadeincident.

Se Stickskada, Analysförteckning. Använd pappersremiss.

BÄSTA LIVSPLATSEN
Region Halland

REMISS MIKROBIOLOGI **Index/Möjlig smittkälla**

Remitterande inrättning		Namn, personnummer (12 siffror)	
Den vårdenhet dit index vänder sig, ex vårdcentral eller akutmottagning		Index namn och personnummer Kan sekretessmarkeras om index begär att få vara anonym. Ange födelseår och de fyra sista siffrorna, samt initialer. Ex. 1988-5555(HH)	
Kopia till:	Remitterande läkare	Nummerlapp mikrobiologen	Nummerlapp insändare
Provtagningsdatum	Läkare på remitterande vårdenhet		
☐ Särskild debiteringsadress anges på baksidan	Telefonnummer		
Direktnummer till remitterande enhet (ej TeleQ)			
Kliniska data (anamnes, frågeställning)		Ifyller vid urinprovtagning	
Stickskada Index/möjlig smittkälla		Symtom från urinvägar	
Ange även exponerads namn, personnummer och ev arbetsplats. Det ska tydligt framgå vem som är exponerad och vem som är index/smittkälla.		☐ < 4 tim ☐ ≥ 4 tim	
Antibiotika ☐ Avslutad ☐ Pågående ☐ Planerad		Blåsinkubation	
☐ Postop ☐ Gravid		☐ < 4 tim ☐ ≥ 4 tim	
PROVTYP		Provtagning	
☐ Abscess ☐ BAL ☐ Bihåla ☐ Blod ☐ Blåsa ☐ Bronkborste ☐ CAPD-vätska ☐ Cervix ☐ Faeces ☐ Hudskrap ☐ Kateterspets ☐ Ledvätska ☐ Likvor ☐ Munhåla ☐ Nagelskrap ☐ Nasofarynx ☐ Nasofarynxaspirat ☐ Nässeekret ☐ Perineum ☐ Pleura ☐ Punktat ☐ Sputum ☐ Svalg ☐ Sår ☐ Trakealsekret ☐ Uretra ☐ Urin ☐ Vaginalsekret ☐ Vatten ☐ Våvnadsbit ☐ Ögon ☐ Öron		☐ Kastad urin ☐ KAD ☐ Påsprov ☐ Blåspunktion ☐ Engångskateter ☐ Cystoskopi	
ÖNSKAD UNDERSÖKNING		Nitrit ☐ Positiv ☐ Negativ	
ODLING		☐ Inga symtom ☐ Recidiverande infektion ☐ Kontroll efter behandling	
☐ MRGN (Multi Resistent Gram Negativa stavar) ☐ MRSA ☐ Odling ☐ Svamp ☐ VRE		☐ Inga symtom ☐ Recidiverande infektion ☐ Kontroll efter behandling	
DNA-/RNA-PÄVISNING		Nitrit ☐ Positiv ☐ Negativ	
☐ Apokopsvirus (Monkeypox) ☐ Bordetella pertussis/parapertussis ☐ Calicivirus (Norovirus) ☐ Chlamydia trachomatis/Gonokocker ☐ Chlamydia/Mycoplasma pneumoniae ☐ Chlamydia psittaci ☐ Clostridioides difficile ☐ Dientamoeba fragilis ☐ Faeces, inhemsk smitta ☐ Faeces, utländsk smitta ☐ Fusobacterium necrophorum ☐ Gastrovirus ☐ Herpes simplex/Varicella zoster virus ☐ HPV ☐ Legionella ☐ Luftvägspanel ☐ Meningit/encefalit panel (likvor) ☐ Mycoplasma genitalium ☐ Nagelsvamp ☐ Pneumocystis jirovecii ☐ RS-virus ☐ SARS-CoV-2, Influensa A + B Patient ☐ SARS-CoV-2, Influensa A + B Personal ☐ Ureaplasma		☐ Blåsinkubation ☐ < 4 tim ☐ ≥ 4 tim	
ÖVRIGT		Provtagning	
☐ Direktmikroskopi (likvor) ☐ Betaglukan ☐ Endotoxin ☐ Helicobacter pylori antigen (faeces) ☐ Kalprotektin ☐ Legionellaantigen (urin) ☐ Mikroskopi maskägg ☐ Pneumokockantigen (urin) ☐ Yersinia patotypning		☐ Kastad urin ☐ KAD ☐ Påsprov ☐ Blåspunktion ☐ Engångskateter ☐ Cystoskopi	
SEROLOGI		Nitrit ☐ Positiv ☐ Negativ	
☐ Stickskada (HBsAg, anti-HBs, anti-HCV och anti-HIV) ☐ Anti-SARS-CoV-2 Nukleokapsid + Spike ☐ Borrelia ☐ EBV/CMV ☐ Hepatit A (anti-HAV) ☐ Hepatit B (HbsAg) ☐ Anti-HBc ☐ Anti-HBs (vaccination) ☐ Hepatit C (anti-HCV) ☐ Hepatit E ☐ HTLV (anti-HTLV) ☐ Rubella-immunitet ☐ Syfilis ☐ TBE ☐ Quantiferon (IGRA)		☐ Kastad urin ☐ KAD ☐ Påsprov ☐ Blåspunktion ☐ Engångskateter ☐ Cystoskopi	
IMMUNOLOGI		Nitrit ☐ Positiv ☐ Negativ	
☐ ANA ☐ AMA/SMA ☐ ANCA (anti-MPO + anti-PR3) ☐ ANCA + GBM ☐ Anti-CCP ☐ RA-test ☐ Transglutaminas IgA		☐ Kastad urin ☐ KAD ☐ Påsprov ☐ Blåspunktion ☐ Engångskateter ☐ Cystoskopi	

Biobankslagen gäller blåmärkta prover, var god se baksidan

BÄSTA LIVSPLATSEN
Region Halland

REMISS MIKROBIOLOGI **Exponerad**

Remitterande inrättning		Namn, personnummer (12 siffror)	
Den vårdenhet dit index vänder sig, ex vårdcentral eller akutmottagning		Index namn och personnummer Kan sekretessmarkeras om index begär att få vara anonym. Ange födelseår och de fyra sista siffrorna, samt initialer. Ex. 1988-5555(HH)	
Kopia till:	Remitterande läkare	Nummerlapp mikrobiologen	Nummerlapp insändare
Provtagningsdatum	Läkare på remitterande vårdenhet		
☐ Särskild debiteringsadress anges på baksidan	Telefonnummer		
Direktnummer till remitterande enhet (ej TeleQ)			
Kliniska data (anamnes, frågeställning)		Ifyller vid urinprovtagning	
Stickskada Exponerad		Symtom från urinvägar	
Datum och klockslag för incident, ev arbetsplats och telefonnummer där hen kan nås inom 24 timmar.		☐ < 4 tim ☐ ≥ 4 tim	
Ange även index namn, personnummer och ev arbetsplats. Det ska tydligt framgå vem som är exponerad och vem som är index/smittkälla.		Provtagning	
Antibiotika ☐ Avslutad ☐ Pågående ☐ Planerad		☐ Kastad urin ☐ KAD ☐ Påsprov ☐ Blåspunktion ☐ Engångskateter ☐ Cystoskopi	
☐ Postop ☐ Gravid		Nitrit ☐ Positiv ☐ Negativ	
PROVTYP		ÖVRIGT	
☐ Abscess ☐ BAL ☐ Bihåla ☐ Blod ☐ Blåsa ☐ Bronkborste ☐ CAPD-vätska ☐ Cervix ☐ Faeces ☐ Hudskrap ☐ Kateterspets ☐ Ledvätska ☐ Likvor ☐ Munhåla ☐ Nagelskrap ☐ Nasofarynx ☐ Nasofarynxaspirat ☐ Nässeekret ☐ Perineum ☐ Pleura ☐ Punktat ☐ Sputum ☐ Svalg ☐ Sår ☐ Trakealsekret ☐ Uretra ☐ Urin ☐ Vaginalsekret ☐ Vatten ☐ Våvnadsbit ☐ Ögon ☐ Öron		☐ Direktmikroskopi (likvor) ☐ Betaglukan ☐ Endotoxin ☐ Helicobacter pylori antigen (faeces) ☐ Kalprotektin ☐ Legionellaantigen (urin) ☐ Mikroskopi maskägg ☐ Pneumokockantigen (urin) ☐ Yersinia patotypning	
ÖNSKAD UNDERSÖKNING		SEROLOGI	
ODLING		☐ Stickskada (HBsAg, anti-HBs, anti-HCV och anti-HIV) ☐ Anti-SARS-CoV-2 Nukleokapsid + Spike ☐ Borrelia ☐ EBV/CMV ☐ Hepatit A (anti-HAV) ☐ Hepatit B (HbsAg) ☐ Anti-HBc ☐ Anti-HBs (vaccination) ☐ Hepatit C (anti-HCV) ☐ Hepatit E ☐ HTLV (anti-HTLV) ☐ Rubella-immunitet ☐ Syfilis ☐ TBE ☐ Quantiferon (IGRA)	
☐ MRGN (Multi Resistent Gram Negativa stavar) ☐ MRSA ☐ Odling ☐ Svamp ☐ VRE		IMMUNOLOGI	
DNA-/RNA-PÄVISNING		☐ ANA ☐ AMA/SMA ☐ ANCA (anti-MPO + anti-PR3) ☐ ANCA + GBM ☐ Anti-CCP ☐ RA-test ☐ Transglutaminas IgA	
☐ Apokopsvirus (Monkeypox) ☐ Bordetella pertussis/parapertussis ☐ Calicivirus (Norovirus) ☐ Chlamydia trachomatis/Gonokocker ☐ Chlamydia/Mycoplasma pneumoniae ☐ Chlamydia psittaci ☐ Clostridioides difficile ☐ Dientamoeba fragilis ☐ Faeces, inhemsk smitta ☐ Faeces, utländsk smitta ☐ Fusobacterium necrophorum ☐ Gastrovirus ☐ Herpes simplex/Varicella zoster virus ☐ HPV ☐ Legionella ☐ Luftvägspanel ☐ Meningit/encefalit panel (likvor) ☐ Mycoplasma genitalium ☐ Nagelsvamp ☐ Pneumocystis jirovecii ☐ RS-virus ☐ SARS-CoV-2, Influensa A + B Patient ☐ SARS-CoV-2, Influensa A + B Personal ☐ Ureaplasma		☐ Kastad urin ☐ KAD ☐ Påsprov ☐ Blåspunktion ☐ Engångskateter ☐ Cystoskopi	

Biobankslagen gäller blåmärkta prover, var god se baksidan